

ساز ناکوک دولت هشتم و مجلس ششم در پرونده هسته‌ای

دیپلماسی هسته‌ای نوشته است:

«در آستانه مذاکرات تهران با چند اتفاق ناگوار مواجه شدیم. نخستین آنها، اشتباه یکی از سفرای ما در اروپا بود. او به مقامات آن کشور گفته بود ایران برای توقف غنی‌سازی آمادگی دارد. پس از اینکه تلکس این مذاکره به دست من رسید، با رئیس‌جمهور (خاتمی) تماس گرفتم و گفتم من از ابتدا نمی‌خواستم این مسئولیت را بپذیرم و می‌دانستم وزیر امور خارجه (کمال خرازی) به اندازه کافی همکاری نمی‌کند و حالا می‌بینید که شاهد نخستین اقدام نسنجیده هستم. گفتم سفیر شما گفته آماده «توقف» هستیم؛ بنابراین من چطور بحث تعلیق محدود را با سسه وزیر مطرح کنم؟ ظاهراً برخی سفرای ما تفاوت «توقف» و «تعلیق» را چندان تشخیص نمی‌دادند! دومین مساله این بود که تعدادی از نمایندگان مجلس، طرح سه فوریت برای الزام دولت به پذیرش پروتکل الحاقی

روحانی در کتاب امنیت ملی و دیپلماسی هسته‌ای درباره مخالفت عده‌ای از وزرای دولت هشتم و نمایندگان مجلس ششم با غنی‌سازی نوشته است: «برخی نمایندگان مجلس و برخی وزرا هم نظیر همین بحث‌ها را مطرح می‌کردند که از غرب نیروگاه و امتیازات اقتصادی بگیریم و غنی‌سازی را فعلاً برای مدتی متوقف کنیم. اروپایی‌ها حاضر بودند را کتور آب سبک به ما بدهند. خود روس‌ها هم می‌گفتند اگر شما غنی‌سازی را فعلاً کنار بگذارید، ما هر تعداد نیروگاه بخواهید، برای شما می‌سازیم و سوخت آن را هم تضمین می‌کنیم... در مجموع، گروهی در داخل کشور در دوقوه مهم‌یعنی مجلس و دولت، با غنی‌سازی چندان موافق نبودند و گاهی هم به صورت علنی مخالفت خود را اظهار می‌کردند.»

سفرای ما تفاوت «توقف» و «تعلیق» را تشخیص نمی‌دادند! روحانی همچنین درخصوص «مسائل پیش رو در آستانه مذاکرات تهران» نیز در صفحه ۱۷۶، کتاب امنیت ملی و

در ساختمان حافظیه کاخ سعدآباد چه گذشت؟

روزنامه همشهری ۳۰ مهر ۸۲ از مذاکرات روز گذشته تهران چنین گزارش داد: «ساختمان حافظیه مجموعه سعدآباد روز گذشته شاهد مهم‌ترین مذاکرات مسئولان سیاست خارجی و امنیتی کشور با وزيران امورخارجه سه قدرت اصلی اروپا بود. یوشکا فیشر وزیر امور خارجه آلمان، جک استراو وزیر امور خارجه انگلستان و دومینیک دوویلین وزیر امور خارجه فرانسه و مقامات جمهوری اسلامی ایران پس از ماه‌ها مذاکرات سنگین با یکدیگر بالاخره به این نتیجه رسیدند که طی یک سفر یک‌روزه و ادامه مذاکرات فشرده در تهران، موضوع فعالیت هسته‌ای ایران و الحاق به پروتکل الحاقی معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای را به نتیجه برسانند. برنامه نخست هیات اروپایی دیدار با کمال خرازی وزیر امور خارجه بود، پس از آن مذاکرات با حسن روحانی دبیر شورای عالی امنیت ملی به‌عنوان مسئول مذاکرات فوق آغاز شد. طولانی‌شدن این مذاکرات حکایت از اهمیت آن داشت، ضمن اینکه احتمال به توافق نرسیدن اعضای هیات را تقویت می‌کرد. قرار بود ساعت ۱۱ صبح وزيران خارجه سه کشور اروپایی با رئیس‌جمهوری دیدار و گفت‌وگو کنند اما این جلسه تا ساعت دو بعدازظهر تشکیل نشد؛ زیرا مذاکرات هیات اروپایی با دبیر شورای عالی امنیت ملی ادامه داشت. پس از پایان گفت‌وگوهای دوم کنفرانس مطبوعاتی با حضور حسن روحانی دبیر شورای عالی امنیت ملی و سه وزیر خارجه کشورهای اروپایی که قرار بود در ساعت ۱۳ و پس از دیدار پایانی هیات با رئیس‌جمهور انجام شود، آغاز شد.

پس از پایان سخنان نماینده ایران و سه وزیر امور خارجه کشورهای اروپایی، خبرنگاران به طرح پرسش‌های خود پرداختند. خبرنگاری از دکتر روحانی سوال کرد: آیا معلق کردن فعالیت‌های غنی‌سازی اورانیوم پیشنهاد ایران بوده یا اینکه سه کشور از ایران خواسته‌اند؟ روحانی پاسخ داد: این مساله به صورت داوطلبانه از سوی جمهوری اسلامی ایران صورت خواهد گرفت. جمهوری اسلامی ایران برای به دست آوردن فضای جدید اعتماد و نیز توسعه روابط با کشورهای صنعتی و جامعه اروپا، فعالیت‌های غنی‌سازی خود را به صورت موقت به حال تعلیق درخواهد آورد.

با پایان وقت مصاحبه مطبوعاتی و درحالی که بسیاری از خبرنگاران نتوانستند سوال‌های خود را مطرح کنند، هیات اروپایی برای دیدار با رئیس‌جمهوری سالن را ترک کردند.»

روحانی: روابط ایران و اروپا وارد مرحله جدیدی شد

به گزارش روزنامه همشهری حسن روحانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی و نماینده ایران در مذاکرات، از حضور وزيران خارجه کشورهای فرانسه، آلمان و انگلیس به خاطر پذیرش دعوت ایران برای سفر به تهران تشکر کرد و گفت: «در شرایط فعلی روابط ایران و اروپا وارد مرحله جدیدی می‌شود. در مذاکرات امروز اروپا حق ایران را برای برنامه‌های صلح‌آمیز هسته‌ای می‌پذیرد و ما نیز آمادگی داریم در زمینه اعتمادسازی متقابل حرکت کنیم. توافقات ایران و اروپا موجب عبور از تنش جاری در مسائل هسته‌ای ایران است. نگرانی‌هایی که ایران درمورد پذیرش پروتکل الحاقی داشت و در سفر اخیر محمد البرادعی با وی مطرح شده بود، در مذاکرات امروز (سه‌شنبه) نیز مورد بحث قرار گرفت. از دیدگاه سه وزیر اروپایی، پروتکل الحاقی نمی‌تواند منافعی ملی - امنیت ملی یا حیثیت ملی کشورهای مورد تهدید قرار دهد. ایران و اروپا در مذاکرات امروز درمورد ضرورت مبارزه با سلاح‌های کشتارجمعی اشتراک‌نظر داشتند. ایران به دلیل آنکه قربانی سلاح‌های کشتارجمعی است برای هدف عاری‌سازی جهان از سلاح‌های کشتارجمعی اهمیت فراوانی قائل است.»

وی تأکید کرد: «ما معتقدیم تعاملات امروز دستاورد مهمی برای جامعه جهانی درجهت اعتلای صلح و برقراری امنیت است.» وی با اشاره به ضرورت رفع تنش در منطقه، رفع تمام تهدیدهای همکاری ایران و اروپا در منطقه را موجب تسریع در دسترسی به هدف خاورمیانه‌عاری از سلاح‌های کشتارجمعی دانست. حسن روحانی افزود: «با واردشدن به مرحله جدید ادامه فعالیت‌های اطمینان بخشی متقابل به خصوص از جانب اروپایی‌ها لازم است. امیدوارم همکاری‌های نزدیک ایران و اروپا زمینه همکاری نسبت به فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای و افزایش معاملات تجاری و اقتصادی را فراهم آورد. ایران مصمم است در زمینه پایان دادن به تنش فعلی در زمینه فعالیت‌های مشروع هسته‌ای خود مسائلی باقی مانده را با اژانس حل و فصل کند و اقدامات لازم را برای پیوستن به پروتکل الحاقی به‌عنوان هشتاد و یکمین کشور انجام دهد.»

مذاکره سعدآباد به روایت روحانی

روحانی، مسئول وقت مذاکرات هسته‌ای با سه کشور اروپایی، در کتاب امنیت ملی و دیپلماسی هسته‌ای، درخصوص مذاکرات تهران، در صفحه ۱۷۴ ۲۲ تا نوشته است: «از ۱۴ مهر، روز آغاز مسئولیت‌م تا نوامبر (آذرماه) که زمان اجلاس شورای حکام آتی و قطعنامه بعدی بود، کلاً ۴۵ روز فرصت وجود داشت... در این شرایط خاص، یکی از اهداف این بود که با سرعت لازم و جلسات پی‌درپی، موضوع را به نتیجه مطلوب برسانیم؛ بنابراین از سه وزیر در ۱۷ مهر ۱۳۸۲ دعوت به عمل آمد تا به تهران سفر کنند و آنها هم روز ۲۹ مهر ۱۳۸۲ به تهران آمدند.»

چارچوب مذاکرات تهران؛ تعلیق تنها در گازدهی نطنز

در ۲۳ مهرماه ۱۳۸۲ طرحی تحت عنوان «طرح اقدام برای خروج از بحران هسته‌ای» به‌عنوان چارچوب مذاکرات تدوین کردم و آن را برای مقام معظم رهبری و رئیس‌جمهور فرستادم. در این طرح، همه موارد مهمی که قرار بود در مذاکرات آتی با سه وزیر مطرح شود، تبیین شده بود. موارد پیشنهادی در این طرح به جز محدوده تعلیق، قبلاً در جلسه سران نظام به تصویب رسیده بود، لذا شبی که قرار بود وزرا سه کشور اروپایی به ایران بیایند، تنها موضوع محل بحث، محدوده تعلیق نظر خواستار تعلیق کامل بود و لازم بود مادر در این زمینه هم دقیقاً روشن باشد که درنهایت در آن شب مقرر شد تعلیق صرفاً در محدوده تعلیق گازدهی در نطنز باشد که برخی می‌پندارند تعلیق، پیشنهاد ایران بوده است؛ گویی نمی‌دانند قطعنامه شهریور ۱۳۸۲ اژانس، تعلیق کامل را از ایران خواسته بود.

مذاکرات تهران

مذاکرات از ساعت ۹ صبح روز ۲۹/۷/۸۲ آغاز شد و تا ساعت دو بعدازظهر ادامه یافت. البته حدود ۲۰ دقیقه هم صلح به حال تعطیل درآمده بود. نکته‌ای که باعث بروز اختلاف بسیار شدید و حتی تعطیلی موقت جلسه شد، مساله تعلیق بود. گفتم قطعنامه می‌گوید «all related activities» (همه فعالیت‌های مرتبط با [غنی‌سازی]) که ممکن است حتی این گونه تعبیر شود که اگر من صبح به سایت نطنز بروم و کارکنان را تشویق کنم، نقض قطعنامه تلقی شود. بنابراین نمی‌توانیم به هیچ عنوان این عبارت را بپذیریم. به آنها گفتم با البرادعی هم در زمینه تعلیق صحبت کرده‌ام و او پذیرفته است تعلیق گازدهی نطنز کافی است. بحث‌ها کمی تند و جنجالی شد و سخنان با عصبانیت رد و بدل می‌شد. در این لحظه احساس کردم دستیابی به توافق بسیار سخت است؛ دیدم کار پیش نمی‌رود و ممکن است مذاکره به شکست بینجامد. در لحظاتی هم به این نتیجه رسیدم که مذاکرات به بن بست می‌رسد و قاعدتا باید طرح جایگزین (اعلام یکجانبه موارد از سوی ایران) را اجرا کنیم.

خاتمی گفت نگذارید مذاکرات به شکست بینجامد

تیم مذاکرات بسیار نگران بود و مرتب به من گوشزد می‌کرد شما که دارای اختیارات کافی هستید، چرا این همه سنگبیری می‌کنید؟ وزیر امور خارجه آلمان بلند شد و گفت: «ما وقت تلف می‌کنیم، برویم فرودگاه و برگردیم.» ما هم بلند شدیم و جلسه موقتاً تعطیل شد. کارشناسان ما از وضعیت پیش‌آمده نگران شدند و گفتند شکست مذاکرات، علاوه بر پیامدهای منفی سیاسی، ممکن است پیامدهای امنیتی نیز داشته باشد. شرایط سختی بود. پس از بحث و گفت‌وگوی کوتاهی با مسئولان و کارشناسان حاضر در جلسه، ابتدا تلفنی با رئیس‌جمهور صحبت کردم و مشکلات پیش‌آمده در مذاکرات و همچنین نظر کارشناسان و خودم را به ایشان انتقال دادم. درنهایت ایشان گفتند هر طور مصلحت می‌دانید عمل کنید، ولی نگذارید مذاکرات به شکست بینجامد.» همچنین در صفحه ۱۷۸ کتاب روحانی نقل کرده: «در جلسه با وزرای اروپایی گفتم که در مقام عمل تعلیق تنها در حد تعلیق گازدهی در نطنز خواهد بود، گرچه عبارت بیانیه کمی متفاوت بود.»

وزیر امور خارجه آلمان در پایان نشست تهران:

مذاکرات سعدآباد گام مهم تهران برای همکاری با اتحادیه اروپایی بود

یوشکا فیشر، وزیر امور خارجه آلمان ۲۹ مهر ۸۲ در پایان نشست تهران در کنفرانسی مطبوعاتی اعلام کرد: «امروز روز بسیار مهمی است، چون توافقات بسیار اساسی و مهم درخصوص موضوع فعالیت‌های اتمی ایران به وجود آمده است. توافق امروز فرآیند جدی برای حل و فصل مشکلات بین ایران و اتحادیه اروپاست که می‌تواند منطقه را ثبات‌تر کند. من تأکید می‌کنم پذیرش پروتکل الحاقی می‌تواند ما را یک گام به جلو ببرد و می‌تواند زمینه مناسبی برای ادامه گفت‌وگوها باشد. تمام اعضای اتحادیه اروپا این پروتکل را امضا و به اجرا گذاشته‌اند و به هیچ‌وجه استقلال و امنیت ملی‌شان مخدوش نشده است.»

وزیر امور خارجه فرانسه در پایان نشست تهران:

مساله هسته‌ای ایران چالش بزرگی در سطح جهان است

دومینیک دوویلین، وزیر خارجه فرانسه نیز در پایان مذاکرات مشترک با وزرای امور خارجه انگلیس و آلمان و دبیر شورای عالی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در تهران در جمع خبرنگاران تأکید کرد: «مذاکرات امروز با مقامات ایران نشان داد که تهران با تمام قوا در پی عدم گسترش سلاح‌های اتمی است. ایران پروتکل الحاقی را امضا خواهد کرد. مساله هسته‌ای ایران چالش بزرگی در سطح جهان است. در این نشست‌ها در مورد سه موضوع امضای عاجل و اجرای سریع پروتکل الحاقی، همکاری کامل ایران با اژانس بین‌المللی انرژی اتمی و معلق کردن تمامی فرآیندهای غنی‌سازی اورانیوم در ایران و بازیافت آن توافق شد.»

وزیر امور خارجه انگلیس در پایان نشست تهران:

پذیرش پروتکل الحاقی قدمی جدی برای همکاری کامل با اتحادیه اروپاست

جک استراو، وزیر امور خارجه انگلیس در پایان نشست تهران به خبرنگاران گفت: «این دیدار بسیار مهمی بود که به دعوت دولت ایران درباره نگرانی‌های جهانی درباره فعالیت‌های هسته‌ای صورت گرفت. ما به تهران امدیم تا موضوع را تشخیص دهیم و نمی‌خواهیم امنیت ملی ایران را مورد حمله قرار دهیم. من برای پنجمین بار است که به ایران سفر می‌کنم و باید بگویم که ما برای تمام کشورها و از جمله ایران و استقلال آنها احترام خاصی قائل هستیم. کشورهای اروپایی درخصوص پروتکل الحاقی به دنبال مخدوش کردن استقلال و امنیت ملی ایران نیستند. چراکه همه اعضا اتحادیه اروپایی این پیام را امضا و اجرا کرده‌اند و این پروتکل به هیچ‌وجه استقلال و امنیت ملی ما را مخدوش نکرده است. پذیرش پروتکل الحاقی قدمی جدی برای همکاری کامل با اتحادیه اروپا است. ایران قبول کرده است فعالیت‌های خود را برای غنی‌سازی اورانیوم متوقف سازد.»

بیانیه تهران

به روایت

جک استراو

جک استراو، وزیر خارجه پیشین انگلیس خاطراتی از دوران مذاکرات هسته‌ای اروپا با ایران در دهه ۸۰ دارد که آنها را هم مکتوب کرده و هم در مصاحبه‌ها و مستندهایی که در این زمینه در انگلیس و با نقش شبکه «بی‌بی‌سی» ساخته شده بود، بازگو کرده است. در بخشی از این خاطرات آمده: «درباره بسیاری از مفاد پیش‌نویس بیانیه توافق شده بود؛ فقط دشوارترین مساله [تعلیق غنی‌سازی اورانیوم] کنار گذاشته شده بود. بحث دور میز جریان داشت، ایرانی‌ها امیدوار بودند این ژیمناستیک کتبی که برای آن شهره عالم‌اند، بتواند ترکی در دیوار سفت ما سه نفر ایجاد کند.»

ساعت ۱۰:۳۰ بود و هنوز توافقی صورت نگرفته بود، به‌ویژه بر سر مورد حساس تعلیق غنی‌سازی اورانیوم. انگه‌ان دکتر روحانی اعلام کرد که گفتش است همه برویم و رئیس‌جمهور را ببینیم...

ما سه نفر به یکدیگر نگاه کردیم. دیگر همدیگر را خوب می‌شناختیم. من گفتم اما چیزی وجود ندارد که به خاطرش برویم و دیدار کنیم. دومینیک گفت برنامه‌های کاری ما در هواپیما و فرودگاه آماده است و یوشکا گفت ما خیلی خوشحال می‌شویم که برویم به کارمان برسیم. توافق را به وقت دیگری موکول کردیم و همه از صندلی‌ها بلند شدیم. بهت و حیرت بر چهره طرف ایرانی‌ها نشست. بود. ایرانی‌ها را دیدیم که رفتند دور هم جمع شدند. دکتر روحانی و دیگر مذاکره‌کنندگان شروع کردند به تلفن زدن؛ به تصور ما با مقامات ایرانی تماس می‌گرفتند.

ما کمی پلکیدیم، بعد برای تنفس به باغ زیبا [سعدآباد] رفتیم. درنهایت، به داخل دعوت شدیم. طفره رفتن‌های شفاهی جای خودش را به مذاکره جدی و سخت قدیمی داد. نتیجه، بیانیه تهران بود.»

حاتیه موحیدین
روزنامه‌نگار

در سال ۸۱ و با اعلام دستیابی ایران به فناوری هسته‌ای، جنجال بر سر برنامه هسته‌ای کشورمان آغاز شد. در پاییز آن سال ایران توانست به غنی‌سازی اورانیوم دست یابد و ساخت قطعات نیز آغاز شد. همزمان با همین موفقیت‌ها، دولت‌های غربی، رژیم صهیونیستی و گروهک منافقین همه‌روژه به انتشار خبرهایی علیه فعالیت‌های هسته‌ای ایران می‌پرداختند. در آن شرایط و در اسفند ۸۱ و همچنین خرداد سال ۸۲ محمد البرادعی، مدیرکل اژانس بین‌المللی انرژی اتمی، از تأسیسات هسته‌ای ایران بازدید کرد. به گفته حسن روحانی در کتاب امنیت ملی و دیپلماسی هسته‌ای، نتیجه ازمایش‌های مربوط به نمونه‌گیری این دو بازدید‌آثار آلودگی غنی‌سازی اورانیوم بود؛ آلودگی‌ای که بعدها اثبات شد از طریق قطعات وارداتی وارد تأسیسات هسته‌ای شده بود. همین موضوع دستمایه فضای رعب‌و وحشت علیه ایران

و تصویب قطعنامه‌های متعدد روحانی، دبیر شورای عالی خارجه، اوایل شهریور سال ۸۲ الحاق به پروتکل الحاقی آماده وقت پیش از آغاز اجلاس شورا مهم عضو این شورا ارسال کند ایران صادر شد؛ قطعنامه‌ای که اجرای پروتکل و تعلیق غنی‌س درنهایت باب مذاکره بر سر تأس اروپایی باز کرد. از طرفی دیگر آمریکا را هشدار می‌دادند و تا ک علیه ایران نگران هستند. د پیش‌آمده میان دولتی‌ها، مس آن زمان به مهندس آقازاده، رئی شده بود، از روز ۱۴ مهر ۸۲ شد

روزنامه‌واشتگتن پست:

ایران مجبور شد امضای پروتکل را بپذیرد

روزنامه «واشتگتن پست» همزمان با بیانیه سعدآباد در ۲۹ مهر ۸۲ نوشت: «دیدار یک‌روزه وزرای امور خارجه سه کشور انگلیس، فرانسه و آلمان با مقامات ایران سرانجام توافق برای امضای پروتکل الحاقی، توقف برنامه‌های غنی‌سازی اورانیوم و اجازه ورود بازرسان بیشتر از اژانس انرژی اتمی برای تحقیقات بیشتر در زمینه برنامه‌های اتمی ایران را به ارمغان آورد.

مقامات ایران با نزدیک شدن پایان زمان ضرب‌الاجل اژانس انرژی اتمی (۹ آبان) و با نزدیک شدن به عملی شدن تهدیدات شورای حکام اژانس انرژی اتمی برای طرح مساله ایران در شورای امنیت و اطمینان در مورد عملی شدن تحریم‌های شورای امنیت چاره‌ای جز قبول امضای پروتکل الحاقی و توقف برنامه‌های غنی‌سازی اورانیوم نداشتند.

حسن روحانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران پس از پایان مذاکرات با استراو، فیشر و دوویلین تصریح کرد که مقامات ایران موافقت خود را برای امضای پروتکل الحاقی و پذیرش بازرسی‌های بیشتر اعلام کرده‌اند. گفتنی است جک استراو وزیر امور خارجه انگلیس، یوشکا فیشر وزیر امور خارجه آلمان و دومینیک دوویلین وزیر امور خارجه فرانسه همگی تعهد کردند در صورت پابرجایی نظر مقامات ایرانی در مورد توقف غنی‌سازی اورانیوم و امضای پروتکل الحاقی مطمئناً ایران را برای دسترسی آسان‌تر به تکنولوژی هسته‌ای کمک و یاری خواهند کرد.»

اروپا تداوم رابطه با ایران را منوط به پذیرش پروتکل الحاقی کرده‌بود

خاویر سولانا، هماهنگ‌کننده سیاست خارجی اتحادیه اروپا، آبان ۸۲ در گفت‌وگو با روزنامه «فایننشال تایمز» آلمان پذیرش ایران برای امضای پروتکل الحاقی را مثبت ارزیابی کرد. سولانا در ادامه با اشاره به سفر وزرای امور خارجه سه کشور آلمان، انگلیس و فرانسه به ایران به‌منظور گفت‌وگو درخصوص فعالیت‌های هسته‌ای این کشور خاطرنشان کرد: «ایران با پذیرش امضای پروتکل الحاقی گام مهمی در عرصه بین‌المللی برداشته است.»

وی دربخش دیگری از این گفت‌وگو اظهار داشت: «پیش از این، کشورهای اروپایی تداوم رابطه خود با ایران را منوط به پذیرش امضای پروتکل الحاقی اعلام کرده بودند، اما اکنون کشورهای اروپایی از این مساله استقبال کرده و خواهان تداوم رابطه خود با ایران هستند.» سولانا همچنین با اشاره به پایان غنی‌سازی اورانیوم تصریح کرد: «ایران باید سطح همکاری‌های خود را با اژانس بین‌المللی انرژی اتمی بیش از پیش افزایش دهد.»